

Cristina-Simona Scurtu

Camelia-Cristina Vlad

Teste rezolvate

pentru reușita la
EXAMENUL de
TITULARIZARE în
învățământul primar

www.portalinvatamant.ro

Testul nr. 1

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

Se dă textul:

În curând (Ilie Moromete) ieși din sat și urcă dealul. La câmp înfățișarea sa se schimbă, capătă iarăși acea liniște posomorâtă și închisă pe care o avusese când pornise din curte. Merse o vreme pe întinderea netedă a izlazului, apoi intră pe drumurile de plan, printre porumburi și miriști și se opri în sfârșit în dreptul unei pietre de hotar. Ajunsese la lotul sau de pământ.

Moromete se așeza pe piatra albă de hotar și își luă capul în mâini. Era cu desăvârșire singur. Dacă n-ar fi fost liniștea miriștilor sau urmele roților de căruță, uscate adânc în pământul drumurilor, care arătau că pe aici au fost oameni, s-ar fi zis că porumburile au crescut singure, că au fost părăsite, că nimeni n-o să mai calce vreodată pe aici și că doar el a rămas ca un martor al unei lumi ciudate care a pierit.

Moromete însă era departe de a fi rupt de lume și venise aici tocmai pentru că se simțea îngropat în ea până la gât și vroia să scape. Înțelegea că se uneltise împotriva lui și el nu știuse – timpul pe care îl crezuse răbdător și lumea pe care o crezuse prietenă și plină de daruri ascunseseră de fapt o capcană, (fâlțâierea înceată a amenințărilor; întinderea lor de-a lungul anilor și de aici credința în fărâmițarea și dispariția lor) – iar lumea, trăind în orbire și nepăsare, îi sălbăticiise copiii și îi asmuțise împotriva lui.

(Marin Preda, *Moromeții*)

Scrieți, pe foaia de concurs, răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Transcrieți, din fragmentul dat, un cuvânt care conține un diftong.
2. Scrieți câte un antonim contextual pentru fiecare dintre următoarele cuvinte din textul dat: *posomorâtă*, *prietenă*.
3. Formulați câte o propoziție în care cuvintele *singur* și, respectiv, *lui* din textul dat să aibă altă valoare morfologică.
4. Indicați funcția sintactică a cuvintelor subliniate în textul dat:
Ajunsese la lotul său de pământ.
5. Transcrieți o propoziție subordonată din fragmentul dat, din prima parte a textului, precizând, totodată, ce fel de propoziție subordonată este.
6. Alcătuiți o frază în care pronumele relativ *care* să introducă o propoziție subordonată subiectivă.
7. Menționați rolul utilizării cratimei în structura: *n-o*.
8. Explicați, într-un text de 3-5 rânduri, semnificația enunțului: *Moromete însă era departe de a fi rupt de lume și venise aici tocmai pentru că se simțea îngropat în ea până la gât și vroia să scape*.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte:

Redactați un eseu de minimum 600 de cuvinte în care să prezentați evoluția relației dintre două personaje din basmul cult *Povestea lui Harap-Alb* de Ion Creangă. În elaborarea eseului, veți avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea a trei concepte operaționale de construcție a discursului narativ din basmul cult selectat, semnificative pentru tipologia personajelor alese (de exemplu: acțiune, temă, momentele subiectului, incipit, final, repere spațiale, repere temporale);
- evidențierea relației dintre cele două personaje, prin raportare la conflictul/conflictele din basmul cult dat;
- prezentarea a două secvențe/episoade semnificative pentru evoluția relației dintre cele două personaje.

Notă: Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru **conținutul** eseului veți primi **10 puncte**. Pentru redactarea eseului veți primi **5 puncte** (*organizarea ideilor în scris* – 1 punct; *utilizarea limbii literare* – 1 punct; *abilități de analiză și de argumentare* – 1 punct; *ortografie, punctuație* – 1 punct; *așezare în pagină, lizibilitate* – 1 punct)

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseul trebuie să aibă minimum 600 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Redactați un eseu structurat, de maximum două pagini, în care să prezentați **importanța predării, ca ofertă de experiență de învățare**. În elaborarea eseului, veți avea în vedere următoarele aspecte:

- definirea conceptului de *predare*;
- specificarea distincției dintre strategie și stil de predare;
- descrierea succintă a trei caracteristici ale predării, ca element component al procesului de învățământ;
- analizarea a două stiluri de predare;
- precizarea a trei elemente caracteristice personalității învățătorului, care contribuie la creșterea eficienței procesului de învățământ;
- prezentarea opiniei cu privire la importanța predării, ca ofertă de experiență de învățare.

Notă: Se punctează și utilizarea adecvată a limbajului de specialitate (1 punct), organizarea prezentării – introducere, cuprins, concluzie (1 punct), precum și încadrarea textului în limita de spațiu precizată (1 punct).

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

Următoarea secvență face parte din Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura română* – clasa a III-a (OMEN nr. 5003/2014):

Competențe specifice	Exemple de activități de învățare:
2.5. Adaptarea vorbirii la diferite situații de comunicare în funcție de partenerul de dialog	– dramatizarea unor scene de poveste; – joc de rol în diverse situații de comunicare cu respectarea regulilor stabilite (de exemplu, „Ești cu bicicleta în parc și ai găsit un pui de porumbel căzut din cuib. Este un domn pe o bancă mai încolo. Jucați scena!”);

3.3. Formularea unei păreri despre o povestire/personajele acesteia	<ul style="list-style-type: none"> – exerciții de exprimare personală pe baza elementelor din text; – exprimarea acordului/dezacordului față de acțiunile, atitudinile unor personaje;
---	--

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Funcții ale limbii (acte de vorbire):	<ul style="list-style-type: none"> – relatarea unei acțiuni/întâmplări cunoscute (trăite, vizionate, citite); – inițierea unui schimb verbal;
Textul:	<ul style="list-style-type: none"> – textul literar: cu precădere, narativ; fragmente descriptive scurte; – text de informare și funcțional: afiș, fluturaș, tabel sau alt tip de organizator grafic.

- a) Exemplificați formarea/dezvoltarea CS 2.5. din secvența dată prin intermediul jocului de rol, ca metodă didactică activă.
- b) Numiți trei etape ale învățării bazate pe joc de rol, menționând totodată două avantaje ale utilizării acestei metode.
- c) Menționați resursele (de timp și loc, material didactic, forme de organizare a clasei) utilizate pentru a forma/dezvolta CS 3.3. din secvența dată, precizând metoda, instrumentul/modalitatea utilizată pentru evaluarea formării/dezvoltării sale.
- d) Explicați succint ce se înțelege prin *curriculum la decizia școlii* (CDS), precizând două tipuri de CDS în învățământul primar.
- e) Prezentați următoarele componente ale programelor școlare: competențe generale și sugestii metodologice.
- f) Detaliați demersul evaluativ prin proiect, numind și o altă metodă alternativă de evaluare utilizată în învățământul primar.

Rezolvare Testul nr. 1

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. LIMBA ROMÂNĂ – 15 puncte

1. lumea
2. posomorâtă ≠ veselă; prietenă ≠ inamică
3. Lucrează mai mult *singur*. (adverb) Haina *lui* are o culoare țipătoare. (adjectiv pronominal)
4. ajunsese = predicat verbal; de pământ = atribut substantival
5. *pe care o avusese* = propoziție subordonată atributivă
6. Nu se știe/*care ajunge primul la finis.*
7. Cratima marchează evitarea hiatului și reunește adverbul de negație *nu* și auxiliarul popular *o* (va), al verbului la viitor *n-o să mai calce*
8. Fragmentul citat face referire la greutatea existențiale pe care le întâmpina protagonistul, aflat într-o situație de criză, care este alimentată de conflictele din familie. Ilie Moromete se simte apăsător atât de greutățile familiale, cât și de perspectiva sumbră de a dispărea ca exponent al clasei sociale a țărănimii tradiționale de pe scenă istoriei.

B. LITERATURA ROMÂNĂ – 15 puncte:

Redactați un eseu de minimum 600 de cuvinte în care să prezentați evoluția relației dintre două personaje din basmul cult *Povestea lui Harap-Alb* de Ion Creangă.

Povestea lui Harap-Alb de Ion Creangă

Reperul 1

Basmul *Povestea lui Harap-Alb* este considerat cea mai reușită creație de inspirație fantastică a lui Ion Creangă, fiind văzut de O. Bârlea drept: „cel mai frumos basm al lui Creangă și din întreaga noastră literatură.”

Basmul *Povestea lui Harap-Alb* a fost publicat în revista *Convorbiri literare*, în august 1877.

Basmul este o operă epică în proză sau în versuri care dezvoltă tema luptei dintre bine și rău, la care iau parte personaje simbolice sau care au trăsături fantastice, supranaturale. Basmul are un rol didactic și moralizator.

Conținutul basmului lui Ion Creangă dezvoltă mai multe teme, tema secundară fiind aceea a maturizării eroului, textul devenind, prin relatarea aventurilor eroului, care se pregătește să devină împărat, un Bildungsroman. Cele două personaje principale sunt, totodată, protagonist și antagonist și ele dau viață principiilor etice antagonice din basm, binele și răul. Rolul Spânului este complex în basmul lui Creangă, el fiind imaginea răului necesar, erijându-se într-un fel de pedagog sever, care îl supune pe mezinul craiului la probe dificile, destinate să-l călească și să-l formeze pentru rolul de împărat. Conflictul principal al basmului, de ordin exterior, se desfășoară între Spân și Harap-Alb Protagonistul duce, în același timp, o luptă interioară, cu

sine, pe parcursul drumului, conflict latent care îl va conduce de la statutul de novice la cel dorit, de candidat pentru împărăție.

Deși cele două personaje se suprapun pe categoriile etice obișnuite din basm, ele reproduc structuri caracteriale mai apropiate de realitatea umană, întrucât, Harap-Alb nu este o întrupare absolută a binelui, având defecte și slăbiciuni omenești, iar Spânul prezintă și o trăsătură pozitivă, fiind maestrul spiritual, cu rol benefic în evoluția lui Harap-Alb.

Acesta din urmă este un personaj rotund, tridimensional, surprins în evoluție pe parcursul acțiunii, în timp ce Spânul este un personaj plat și care nu-și modifică statutul social pe parcursul textului.

Mijloacele de caracterizare utilizate în construcția celor două personaje sunt de tip direct, prin intervențiile naratoriale în text sau prin observațiile celorlalți actanți. Caracterizarea indirectă domină discursul naratorial și se dovedește utilă în construirea portretului complex al protagonistului. Indirect, Harap-Alb este analizat prin intermediul faptelor, gesturilor, atitudinilor sale și prin intermediul interacțiunii cu celelalte personaje.

Basmul prezintă drumul spiritual al protagonistului. Profund umanizat, portretul lui Harap-Alb este alcătuit din lumini și umbre, din calități și defecte. La începutul acțiunii defectele sale morale sunt mai numeroase, prevalând asupra calităților. La finalul basmului, termenii acestei proporții se inversează. La început, Harap-Alb este naiv și impulsiv, are reacții necugetate, este agresiv și se sperie ușor. Ceea ce îl salvează, ab initio, este mărinimia pe care o arată bătrânei cerșetoare și voința de a dovedi că este mai curajos decât frații săi.

Reperul 2

Traversarea probelor, din ce în ce mai grele, pe măsură ce protagonistul avansează în povestea proprie, îi aduce calitățile necesare dobândirii statutului de moștenitor de drept al unchiului său și de împărat. O dovadă a maturizării sale se observă în momentul în care se împrietenește cu cele cinci ființe supranaturale, intuind că-i vor fi de ajutor. Tânărul percepe la nivel profund oamenii și lucrurile, trecând de înfățișarea lor grotescă.

Relația dintre protagonist și antagonist începe în momentul în care fiul craiului, „boboc de felul lui” se rătăcește în pădurea-labirint. Episodul semnificativ pentru sublinierea relației dintre cei doi este momentul fântânii. Mezinul craiului acceptă tovărășia Spânului, pentru a ieși din pădure, dar este păcălit, când coboară în fântână. Această descindere este simbolică, pentru că tânărul intră ca un fecior de crai anonim și iese cu numele oferit de Spân, Harap-Alb, nume care nu mai subliniază o identitate, ci denumește statutul celui care acceptă de bunăvoie, ca o condiție intrinsecă a învățării, rolul social de novice. Eroul acceptă, bănuind, asemenea omului simplu, din popor, că și „răul este bun la ceva”. Jurământul din fântână conține și condiția eliberării, care înseamnă sfârșitul inițierii.

Reperul 3

În finalul basmului se pune capăt relației dintre cei doi, Spânul îl omoară pe Harap-Alb, pentru vina de a fi încălcat jurământul; Spânul, la rândul lui, este ucis de calul lui Harap-Alb, ca semn

că inițierea s-a încheiat. Fata îl învie pe Harap-Alb, care își primește, după acest lung și greu drum al inițierii, răsplata promisă: împărăția și pe fată iubită.

Întreaga călătorie întreprinsă de Harap-Alb este un drum al evoluției interioare, al maturizării; în această odisee a eroului, rolul precumpănitor îl deține Spânul care-l supune la probe grele, provocându-l să-și depășească limitele. Caracterul de basm cult și de bildungsroman este vizibil prin complexitatea relației dintre cei doi protagoniști.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Redactați un eseu structurat, de maximum două pagini, în care să prezentați **importanța predării, ca ofertă de experiență de învățare.**

Conform teoriei știute, prin **predare** înțelegem transferul informațiilor către elevi în baza unor materiale expuse verbal și concret. În altă ordine de idei, predarea constă în activitatea profesorului, grație căreia se realizează transferul informațiilor către elevii săi și prelucrarea lor la nivel inteligibil.

În principiu, predarea este mai mult decât un transfer; este un veritabil schimb de informații efectuat în virtutea procesului de învățământ și a comunicării didactice. Procesul în cauză este facilitat de comunicarea didactică, atent dirijată de profesor. Când acesta din urmă „deschide” canalul de comunicare, elevii lui devin receptivi și oferă feedback. Feedback-ul lor poate consta fie în răspunsurile așteptate, fie în varii întrebări ce largesc subiectul ori îl aprofundează. Ca atare, fiecare serie de informații transmise reprezintă un fond în temeiul căruia se consolidează achizițiile școlare. De pildă, de acestea se folosesc elevii în timp ce parcurg un capitol, dar și ulterior, pentru a face conexiuni între diverse conținuturi și domenii de studiu, aparținând aceleiași discipline ori unora înrudite.

Înainte să intrăm în miezul temei, delimităm două concepte, relativ ușor de confundat: *strategie* și *stil de predare*. Distanța ni se revelă **dacă vedem în strategie un stil tactic-operativ**, adoptat de învățător pentru a-și coordona demersul derulat prin metode și mijloace didactice, orientat spre obiective. Totodată, distanța ni se revelă **dacă vedem în stilul de predare o strategie** a învățătorului de a-și dirija actul didactic în propriul stil, format din combinația trăsăturilor lui personale și profesionale, șlefuite în virtutea experienței. E un joc de cuvinte care face posibilă delimitarea conceptuală și reținerea definițiilor (date în cuvinte simple).

Știm că predarea face parte integrantă din procesul de învățământ, alături de învățare și de evaluare. Între cele trei acte există o foarte strânsă legătură. De fiecare în parte depinde succesul actului educațional, privit global. În contextul dat, de calitatea predării depinde, în principiu, gradul în care un elev reușește să învețe. Ne referim, desigur, la elevul neafectat de spectrul cerințelor educative speciale. Pentru acesta din urmă, este evident că predarea se adaptează în acord cu gradul tulburării/dificultății de învățare.

În continuare, trecem în revistă caracteristicile predării, într-o viziune general acceptată. În considerarea experienței profesionale, se poate afirma că predarea este caracterizată de:

- natura relației stabilite între cadrul didactic și elev;
- alternanța secvențelor dominate de latura informativă, respectiv formativă a lecției;

→ analiza etapei de-a lungul căreia se caută răspunsuri la întrebări de tipul: *Ce nu a fost bine formulat sau realizat? Organizatoric vorbind, a fost activat întregul colectiv? Au extras elevii esențialul din materialele prezentate oral și în plan fizic? Informațiile primite au fost trecute prin filtrul verbelor de acțiune: a observa, a descrie, a compara, a asocia, a analiza, a aplica, a reflecta, a argumenta? Cum se poate îmbunătăți activitatea de predare?.* Mai exact spus, analiza în discuție este ceea ce în literatura de specialitate înseamnă *(auto)reglarea învățării*.

Mai departe, în cuvinte puține, să vorbim despre aceste **caracteristici**.

Relația profesor-elev trebuie să fie bazată pe un întreg ansamblu de elemente indispensabile – unele de factură umană, dar și didactică. Asemenea elemente sunt:

- ✓ respectul reciproc;
- ✓ încrederea mutuală;
- ✓ capacitatea de ascultare activă;
- ✓ deschiderea arătată de efectivul clasei și de profesor;
- ✓ voința de colaborare;
- ✓ ambianța din sala de clasă;
- ✓ coeziunea de grup (dacă există);
- ✓ limbajul folosit de profesor în consens cu tema dezbătută și cu puterea elevilor de înțelegere;
- ✓ numărul de materiale informative calitative și captivante;
- ✓ nivelul expunerii datelor de către profesor;
- ✓ libertatea de exprimare acordată elevilor;
- ✓ stilul de predare, în cazul profesorului; stilul de învățare, în cazul elevului și al profesorului, știind că acesta din urmă învață de la elevii săi.

Termenii informativ și formativ, bine corelați, pot avea efect benefic asupra actului instructiv-educativ. Avantajele se pot resimți în prezența condițiilor date de:

- ✓ priceperea profesorului de a îmbina particularitățile celor doi termeni;
- ✓ relevanța textelor informative;
- ✓ varietatea temei; datorită varietății, tema poate fi abordată interdisciplinar prin mijlocirea unor materiale bogate în informații complexe;
- ✓ preponderența activităților sub formă de joc;
- ✓ numărul și calitatea întrebărilor ce-i dau temei consistență; este absolut firesc să adreseze întrebări și elevii, deoarece astfel se deduce interesul lor față de subiectul pus pe tapet; interesul este manifestat în baza curiozității lor naturale și a dorinței de a înțelege niște procedee de lucru ori de a-și lămuri felul în care interacționează anumite lucruri sau cum funcționează anumite mecanisme;
- ✓ latura formativă a elementelor ce „îmbracă” lecția; prin intermediul elementelor cu putere formativă, elevilor li se oferă modele pozitive, grație cărora li se dezvoltă atitudinile dezirabile în raport cu aspecte precum acestea:

- organizarea ideilor redată verbal și în scris (sub forma de plan/schemă/grafic/diagramă);
- motivarea și susținerea lor prin exemple semnificative;
- stăpânirea de sine în timpul expunerii frontale a ideilor; altfel zis, exersarea vorbirii în public;
- derularea actelor de vorbire în mod corespunzător (păstrarea firului ideii și a rîndului, respectarea părerii celuilalt, justificarea opiniei personale într-o manieră ce evită conflictul de idei);

- buna relaționare cu colegii, atunci când munca se desfășoară în tandem sau în echipă/grup;
- întrajutorarea în orice situație de învățare – oferirea sprijinului atât de profesor, cât și de colegi;
- autodisciplina muncii, atunci când sarcinile de lucru sunt individuale/independente.

Etapa ce implică **(auto)reglarea** lecției este foarte importantă din rațiuni ce privesc următoarele aspecte:

- ✓ urmărirea șirului de obiective prestabilite;
- ✓ menținerea ritmului de lucru pe care îl presupune operaționalizarea;
- ✓ relevanța și claritatea mesajelor deduse din conținuturile tratate;
- ✓ coerența concluziilor reținute de elevi și redate în cuvinte simple ori, după caz, într-un limbaj tehnic;
- ✓ analiza stilului didactic și a stilurilor elevilor de învățare;
- ✓ analiza modului în care activitatea a fost organizată și coordonată în baza strategiilor didactice alese;
- ✓ autorefecția asupra felului în care au fost alternate rolurile jucate de profesor; desigur, ne referim la rolurile sale de coordonator, moderator, facilitator ș.a.m.d.;
- ✓ frecvența și calitatea elementelor de joc introduse în activitate;
- ✓ dozarea resursei temporale;
- ✓ valorificarea potențialului (academic și afectiv) al fiecărui elev;
- ✓ climatul creat în clasă pe durata lecției.

Fiind atât de important pentru reușita lecției și a elevului deopotrivă, **stilul de predare** merită tratat ca atare. Analizăm două dintre cele mai disputate: stilul centrat pe elev și stilul centrat pe profesor. Primul este de preferat pentru dinamism. Dinamismul este generat de comunicarea didactică bi- și pluridirecțională pe linie verticală, respectiv orizontală. Al doilea, este de la sine înțeles, pune în lumină profesorul. E un fapt ce reduce semnificativ rolul elevului. Lui nu i se îngăduie să propună activități și conținuturi de învățare, forme de organizare a lecției etc. Pe scurt, profesorul dirijează procesul de învățământ da capo al fine.

Pentru a nu cădea în capcana stilului centrat pe profesor, vrem să știm care sunt elementele caracteristice personalității, datorită cărora demersul la catedră devine eficient. Alegem trei elemente, pe care le cuprindem în cuvintele: viziune, vivacitate, responsabilitate. Printre altele, pentru proiectarea curriculară este nevoie de viziune, ceea ce înseamnă că profesorul promotor este motivat să atingă scopul și obiectivele propuse. Pentru actul didactic în sine, caracterizat de interactivitate, este nevoie de vivacitate, ceea ce înseamnă că profesorul este jovial, spontan, animat de spiritele colaborativ și creativ. Pentru asumarea muncii efectuate, este nevoie de responsabilitate, ceea ce înseamnă că profesorul este conștient de rezultatele obținute; fiind capabil să ia în calcul plusurile și minusurile – inerente, de altfel, în orice activitate –, el își revizuieste proiectul didactic și stilul de predare/comunicare.

În viziunea proprie, actul de predare este deosebit de important în procesul de învățământ. Se disting cel puțin două perspective din care acesta poate fi privit. Pe de o parte, predarea este o autentică oportunitate de învățare, gândită ca ofertă curriculară bazată pe trunchiul comun obligatoriu. Pe de altă parte, aceasta este o adevărată **experiență de învățare**, mulțumită căreia școlarul, în calitate de beneficiar direct, devine mai instruit și mai deschis în

fața provocărilor ce îl determină să conecteze informații și situații reale de învățare. Pe cale de consecință, perspectivele amintite îi dau lecției substanță, iar elevului, impulsuri motivaționale. Negreșit. Tot în viziunea proprie, cuvintele-cheie ce definesc predarea sunt acestea: simbioză (simbioză între conținuturile date, informațiile selectate și prelucrate și setul de materiale etalate), concretețe, interactivitate, feedback descriptiv, rigoare, tact, coeziune de grup, eficiență, capacități superioare într-o continuă formare – de pildă, reflecție, metacogniție, argumentare pertinentă.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

A. În contextul dat, prezentăm felul în care, printr-un joc de rol, putem învăța elevul să își adapteze vorbirea la diferite situații de comunicare, în funcție de partenerul de dialog. Drept care, ne folosim de secvența sugerată și valorificăm actele de vorbire.

Învățătorul îi aduce elevului la cunoștință scenariul jocului de rol și îi adresează câteva întrebări pentru a se asigura că totul este clar. Înainte de a-și transforma elevul într-un mic actor, învățătorul, pe calea conversației dirijate, urmărește să afle: dacă alege să treacă nepăsător sau nu pe lângă puiul de porumbel, dacă optează să îi solicite vârstnicului ajutorul, cum i se adresează acestuia, ce soluții propune pentru rezolvarea cazului, cum își argumentează intenția. Procedând astfel, învățătorul: observă modurile în care elevul începe, menține și încheie un dialog, ce formule de adresare folosește acesta ținând cont de vârsta interlocutorului său, cum se raportează la animale, cum se comportă într-un spațiu public, felul în care îl afectează situația puiului de porumbel căzut, modul în care îl preocupă salvarea lui. Pe fondul conversației, învățătorul mai observă dacă elevul: receptează repede și bine mesajele orale transmise, se exprimă inteligent și fluent, are un vocabular bogat, are abilitatea de a utiliza limbajul non- și paraverbal pentru a-și dovedi, de pildă, empatia față de necuvântătoarele neajutorate, are capacitatea de a găsi soluții la situații nemaiîntâlnite.

După ce scenariul jocului a fost internalizat, învățătorul îi arată micului actor amator câteva tehnici teatrale care îl vor ajuta să își intre mai ușor în rol. Prin exerciții de artă dramatică, elevul învață: cum să își controleze comportamentul și limbajul în public (în prezența unor adulți), cum să își autocorecteze greșelile de exprimare verbală (dacă este cazul), cum să demonstreze o atitudine prosocială, cum îi poate da mai mult sens mesajului transmis prin scurta reprezentație. În plus, prin exerciții de comunicare, elevului i se poate cere să alcătuiască propoziții cu expresiile *a te pune în situația cuiva* și *a fi în pielea cuiva*. Iar în contrast cu acestea două, lui i se poate solicita să compună propoziții cu expresiile *a intra pe sub pielea cuiva* și *a-ți pune pielea pentru cineva*. În mod cert, astfel se verifică gradul de înțelegere a formulărilor date.

B. În jocul de rol, pentru a ne atinge scopul, avem de respectat niște reguli și de parcurs niște etape. În cele ce urmează, punctăm trei asemenea **etape** și două **avantaje** ale utilizării jocului de rol, ca metodă de învățare.

Mai înainte, învățătorul identifică situația ce corespunde cu tema jocului și care poate fi adusă la nivelul de înțelegere a elevului. Altfel spus, reală sau imaginară, situația trebuie să fie relevantă și accesibilă. Gândind la aceasta, în calitate de coordonator, dascălul alege conținutul potrivit; pe marginea lui, notează cuvinte-cheie, idei principale și întrebări-ancoră. E important

ca el să înțeleagă mesajul desprins din conținut și să știe cum îl poate transmite sub formă de povată.

Apoi, învățătorul scrie scenariul jocului. Este momentul în care el, în dubla calitate de scenarist și regizor, stabilește: locul și timpul acțiunii, personajele ce vor interpreta rolurile și numele lor, modurile în care acestea își vor desfășura activitatea, manierele în care – prin replici semnificative și gesturi teatrale – vor fi evidențiate punctele esențiale din contextul acțiunii și, mai ales, învățătura dedusă.

Mai apoi, ori prin lectură, ori prin povestire, învățătorul expune frontal scenariul. Pentru a fi sigur că elevii l-au înțeles, unora dintre ei – aleși prin tragere la sorți –, le poate cere-l să repovestească.

Restul curge de la sine odată cu distribuirea și jucarea rolurilor. Mica reprezentație se termină cu exerciții de reflecție asupra conduitelor personajelor – (in)acțiunile lor –, a moralei extrase, dar și a evoluției elevilor ce au interpretat rolurile prestabilite.

De departe, jocul de rol are **avantaje** notabile. Dintre toate, amintim doar două:

- ↳ dezvoltă inteligența socio-emoțională și inteligența verbal-lingvistică;
- ↳ slefuiește imaginea de sine, ca efect al metodei de autoevaluare.

C. Dedesubt, redăm o modalitate simplă prin care elevul își formează/dezvoltă competența ce îi permite să formuleze o părere despre o povestire sau personaje. În vederea atingerii scopului, realizăm planul de lucru în care menționăm resursele necesare.

Resursa temporală este clară: 50 de minute. La fel și cea spațială: sala de clasă. Resursele materiale constau în: text-suport (de pildă, *Portretul colegei de bancă*, de M. Sântimbreanu), post-it-uri (pentru cuvintele-cheie), creioane colorate, coli A4. Efectivul este organizat sub formă de cerc. Întreaga activitate se desfășoară frontal pentru a facilita schimbul verbal. Actul de predare este realizabil prin următoarele metode, enunțate cu titlu de exemplificativ: lectura în lanț, planul simplu de idei, problematizarea, conversația dirijată și cadranele. În scop evaluativ, negreșit, se poate utiliza oricare dintre aceste trei metode: conversația catehetică, eseul de 5 minute, R.A.I. Pe deasupra, oricare dintre metodele amintite poate fi dublată de ceea ce numim *desen liber*. Opinem că desenul liber e recomandabil, întrucât creează condițiile prielnice pentru efectuarea exercițiilor de exprimare personală pe baza elementelor din text – exprimare prin grafică și pe cale orală. Având schițele în față și stând pe scăunele, copiii se pronunță cu mai multă ușurință în privința (in)acțiunilor și atitudinilor personajelor puse în discuție. Ca atare, după caz, ei își exprimă acordul sau dezacordul față de toate acestea.

D. În cuvinte proprii, *curriculumul la decizia școlii* (CDS) este tipul de curriculum care, pe de o parte, îi permite oricărei unități școlare să își dezvolte oferta educațională, iar pe de altă parte, le permite profesorilor să aleagă discipline opționale din lista agreată de MEN ori să conceapă programe pentru disciplinele opționale ce corespund mai bine nevoilor și intereselor elevilor. Pe fondul său, procesul de învățare poate fi diferențiat și personalizat. Observăm că acesta are totodată caracter dezvoltator și facultativ. Alături de trunchiul comun – obligatoriu pentru toți elevii –, acesta face parte din curriculumul național.

Dintre tipurile de CDS în învățământul primar, precizăm două: cel aprofundat și cel extins.

Curriculumul aprofundat este optim pentru elevii care necesită luarea măsurilor recuperatorii, deoarece nu și-au format, nici măcar la nivel minimum, competențele prevăzute în programele școlare obligatorii ale anilor anteriori. Planul de acțiune se face ținând seama de numărul maximum de ore prevăzut în planul-cadru pentru disciplina avută în vedere.

Curriculumul extins este potrivit pentru elevii care, datorită potențialului dovedit per asambly, își permit să parcurgă integral o programă din trunchiul comun. Conținuturile și competențele ce urmăresc să le extindă elevilor orizontul de cunoștințe sunt marcate cu asterisc. Planul de lucru se întocmește ținând cont de numărul maximum de ore indicat în planul-cadru pentru disciplina vizată.

E. Știm că printre părțile componente ale programelor școlare se numără competențele generale și sugestiile metodologice. Dedesubt, le prezentăm spre aducere aminte.

Competențele generale sunt ceea ce erau deunăzi obiectivele-cadru. Acestea se regăsesc în orice programă școlară elaborată pentru o disciplină (obiect de studiu). Le recunoaștem ușor, fiind numerotate. În completarea lor vin competențele specifice – cândva, obiectivele de referință.

Acestea reprezintă ansamblul de cunoștințe, abilități, aptitudini și atitudini, pe care trebuie să le dovedească un elev la sfârșitul unui ciclu de învățământ – în cauză, ciclul primar.

Competențele generale se formează, an de an, ca urmare a dobândirii competențelor specifice, la rândul lor formate prin acte de învățare.

Acestea au un caracter general. Cunoașterea lor este importantă, deoarece ghidează profesorul în munca ce implică realizarea demersului didactic pe termen lung în favoarea subiectului. Privit în sens restrâns, demersul continuă până la finalul unui nivel de studiu. Iar în sens larg, acesta privește educația pe toată durata vieții.

Sugestiile metodologice, prin definiție, sunt informații speciale și relevante despre strategiile de predare- evaluare și despre formele de organizare a efectivului clasei. Toate sunt de luat în seama înainte de proiectarea curriculară. Altfel spus, în secțiunea cu același nume din fiecare programă școlară, există o bază de date care conține recomandări pertinente de care profesorul poate ține seama, atunci când își proiectează activitățile.

Acestea completează exemplele de activități de învățare date în considerarea conținuturilor și a domeniilor vizate. Exemplele apar în structura fiecărei competențe specifice. Dacă sunt folosite corespunzător ambele – sugestiile și exemplele –, apar premisele care generează valoroase experiențe de învățare.

Așadar, le privim ca pe un îndrumar indispensabil în cariera didactică. De fapt, așa este și programa, actul curricular, conceput în scop regulator.

F. Potrivit metodologiei moderne, evaluarea se poate face și prin proiect. E o metodă apreciată de profesori și de elevi, datorită caracterelor de care se bucură: inter-/multidisciplinar, interactiv, colaborativ, evolutiv.

Demersul evaluativ necesită parcurgerea unor pași. În opinia noastră, aceștia sunt:

- stabilirea temei de lucru și explicarea rolului proiectului – înțelegerea scopului său;
- identificarea documentației ce stă la baza informării;
- găsirea cuvintelor-cheie, notarea materialelor didactice utile și scrierea planului de lucru;
- formarea echipelor/grupurilor de învățare și distribuirea sarcinilor, dacă munca este colectivă;
- derularea efectivă a proiectului prin efort susținut;
- prezentarea lui frontală și colectarea feedback-ului (aprecieri, întrebări, sugestii, idei etc.);
- interpretarea feedback-ului și formularea concluziilor;
- analizarea eventualelor greșeli și regândirea strategiilor de lucru, având, desigur, sprijinul profesorului.

Instrumentele de evaluare sunt produsele realizate individual ori în comun, notate cu calificativele meritate. Produsele se arhivează în portofoliu și constituie dovada muncii depuse pe durata proiectului. În fapt, munca depusă este despre ceea ce poate elevul să facă cu ceea ce a învățat.

Complementar, dascălul poate folosi observația sistematică a conduitelor elevilor și autoevaluarea. În baza lor, acesta adaugă mențiuni de referință în fișa de evaluare formativă.

În același scop, învățătorul poate utiliza metode alternative. Amintim: copacul ideilor, turul galeriei, R.A.I., evaluarea încrucișată (interevaluarea). Ne oprim la metoda numită *Copacul ideilor*. Pornind de la conexiunile create între noțiunile fixate, elevii își construiesc o structură mentală solidă. Datorită structurii mentale, ei au o mai bună reprezentare a temei parcurse.

În încheiere, precizăm un singur aspect:

Indiferent de metoda aleasă, important este să primească elevii feedback descriptiv și calificative realiste.